

ANOTÁCIE

ANNALS

GABZDILOVÁ, SOŇA. AKO SME ŠTUDOVALI V TOTALITE. VYSOKOŠKOLSKÉ VZDELÁVANIE NA SLOVENSKU POD IDEOLOGICKÝM DIKTÁTOM KOMUNISTICKEJ STRANY ČESKOSLOVENSKA (1948 – 1953). PREŠOV: UNIVERZUM, 2018, 143 S. ISBN 978-80-89946-05-1.

Soňa Gabzdilová v publikácii *Ako sme študovali v totalite. Vysokoškolské vzdelávanie na Slovensku pod ideologickým diktátom Komunistickej strany Československa (1948 – 1953)* nadväzuje na vlastný výskum, ktorému sa venovala v oblasti vzdelávacieho procesu a školstva na Slovensku predovšetkým so zameraním na obdobie prvej polovice 20. storočia. V siedmich kapitolách približuje analýzu štruktúry, obsahu vzdelávania a ideologického aspektu na slovenských vysokých školách v období rokov 1948 – 1956, politiku Komunistickej strany Československa (KSČ) a jej vplyv na oblasť vzdelávania v Československu. Publikácia sa venuje predovšetkým priestoru Slovenska, avšak v širšom kontexte československej politiky a dosahu vplyvu KSČ na vysokoškolský systém. V úvode práce je načrtnutá problematika témy, spoločensko-politická situácia v krajine a ciele publikácie.

Prvá kapitola sa venuje prvým opatreniam komunistickej strany v oblasti vzdelávania v uvedenom období, pričom podstatu nového zamerania vzdelávacieho systému na Slovensku možno badať už v septembri 1944, v čase Slovenského národného povstania. Druhá kapitola spočíva v priblížení legislatívnych noriem a programových dokumentov, ktorými komunistickej strane postupne okliešťovala autonómiu vysokých škôl a nahrádzala ich striktne riadenou centralizovanou správou, realizáciou previerok a vylučovaním študentov a pedagógov, pôsobením akčných výborov, zavádzaním ideológie marxizmu-leninizmu, úpravou vnútorného usporiadania vysokých škôl a snahou postupne transformovať celý komplex výchovy a vzdelávania mladej generácie podľa sovietskeho vzoru.

V tretej kapitole venujúcej sa vytváraniu organizačnej siete vysokých škôl na Slovensku možno vidieť jednak nárast počtu vysokých škôl, fakúlt a poslucháčov, na druhej strane podporu študentov najmä robotníckeho a roľníckeho pôvodu zo strany KSČ pri vstupe na vysokoškolské inštitúcie. S. Gabzdilová ponúka charakteristiku pôsobenia Univerzity

Komenského, Slovenskej vysokej školy technickej v Bratislave, Vysokej školy poľnohospodárskej a lesnickej, Vysokej školy veterinárnej v Košiciach, Vysokej školy múzických umení a Vysokej školy výtvarných umení, pôsobenie pobočiek Pedagogickej fakulty, Vysokej školy lesnickej a drevárskej vo Zvolene, Vysokej školy poľnohospodárskej v Nitre, Vysokej školy technickej v Košiciach a Vysokej školy železničnej v Žiline. Zároveň autorka poukazuje na zmeny v činnosti a postavení rímskokatolíckeho a evanjelického bohosloveckého štúdia v systéme vysokých škôl na Slovensku po roku 1948.

V štvrtej kapitole je osobitná pozornosť venovaná reglementácii vysokých škôl, previerok a prijímacích pohovorov na vysoké školy, ktoré boli realizované akčnými výborami opakovane v období rokov 1948 – 1950, pomenované paradoxne „demokratizácia“ vysokých škôl. Nemalá pozornosť v publikácii bola venovaná projektu Štátnych kurzov pre prípravu pracujúcich na vysoké školy, ktorý realizovala KSČ s cieľom radikálnej preštruktúry triednej a sociálnej štruktúry poslucháčov vysokých škôl v rokoch 1949 – 1953. Záverečné kapitoly analyzujú upevňovanie ideológie marxizmu-leninizmu vo vzdelávacej sústave vysokých škôl a sociálne otázky realizované v univerzitnom živote podľa presvedčenia KSČ. V závere sa nachádza sumarizácia získaných poznatkov. Monografia vychádza z množstva knižných zdrojov, dobovej tlače, ako aj archívnych dokumentov nachádzajúcich sa v Slovenskom národnom archíve v Bratislave, Národnom archíve v Prahe a Štátnom archíve v Košiciach.

Publikácia S. Gabzdilovej *Ako sme študovali v totalite. Vysokoškolské vzdelávanie na Slovensku pod ideologickým diktátom Komunistickej strany Československa (1948 – 1953)* ponúka hodnotný náhľad do problematiky vysokého školstva na Slovensku po roku 1945. V súvislosti so stavom spracovania danej problematiky v slovenskom prostredí monografia výrazne posúva jej poznanie a otvára priestor pre ďalšie skúmanie formovania vysokého školstva po roku 1945. Predstavuje zaujímavý zdroj poznatkov nielen pre historikov, ale aj laickú verejnosť.

Mgr. Miriama Filčáková
Univerzita Pavla Jozefa Šafárika
v Košiciach